

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

ЗАТВЕРДИЛА

Директор Навчально-наукового
інституту міжнародних відносин та
національної безпеки

_____ Олена ШЕРШНЬОВА
« ____ » _____ 2024 р.

СХВАЛИЛИ

на засіданні кафедри національної безпеки та
політології

Протокол № « ____ » від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри _____ Микола РОМАНОВ

ПОГОДИЛА

Гарант освітньої програми «Врядування,
суспільна політика і комунікації»

_____ Олена ШЕРШНЬОВА
« ____ » _____ 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

**КОМУНІКАЦІЇ В ДЕМОКРАТИЧНОМУ ВРЯДУВАННІ:
ВЗАЄМОДІЯ УРЯДУ, БІЗНЕСУ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

2 семестр, 1 рік навчання

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та національної безпеки

Кафедра національної безпеки та політології

Рівень освіти: другий (магістерський)

Освітньо-наукова програма «Врядування, суспільна політика і комунікації»

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Викладач:

Тетяна Сергіївна Андрійчук, кандидат політичних наук, старший
викладач кафедри політології та національної безпеки,
andrtet@gmail.com

Кредити та

кількість годин:

3 кредити ЄКТС; години: 12 лекційних, 18 практичних,
60 самостійна робота; залік

Статус дисципліни:

Обов'язкова

Мова навчання:

Українська

Форма навчання:

Очна

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОГО МОДУЛЯ

Навчальний модуль «Взаємодія уряду, бізнесу та громадянського суспільства» спрямовано на розвиток у слухачів важливих професійних компетентностей, необхідних для належної організації процесу формування та реалізації політики з урахуванням стандартів та принципів відкритого врядування.

У межах модулю розглядаються особливості недержавних заінтересованих сторін із середовища бізнесу та громадянського суспільства; рекомендації Європейського Союзу та інших міжнародних організацій з питань забезпечення громадської участі; законодавча та нормативно-правова рамка з питань комунікацій органів влади з громадянським суспільством і бізнесом, участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики. Детально аналізуються основні механізми громадської участі (публічні консультації, громадські консультативно-дорадчі органи, громадські експертизи, діалог для обговорення чутливих питань та ін.). Особлива увагу приділяється формуванню практичних навичок визначення заінтересованих сторін для організації публічних консультацій з конкретних питань політики, підбору форматів публічних обговорень, організації збору та аналізу пропозицій.

Модуль є складовою нормативної навчальної дисципліни «Комунікації в демократичному врядуванні», спрямований на поглиблення знань, умінь і навичок, сформованих вивченням обов'язкових навчальних дисциплін та орієнтований на вдосконалення компетентностей, визначених професійними стандартами в сфері державної служби, служби в органах місцевого самоврядування та Стратегією розвитку НаУОА в частині впровадження елементів проблемно-орієнтованого й принципів неперервного навчання.

II. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МОДУЛЯ

Мета навчальної дисципліни – забезпечення підготовки майбутніх управлінців, здатних забезпечити відкритість та прозорість процесу вироблення суспільної політики через залучення заінтересованих сторін із середовища бізнесу та громадянського суспільства за допомогою різних механізмів та інструментів громадської участі.

Завдання навчального модуля – розвинути та набути такі компетентності:

ЗК02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК03. Здатність розробляти проекти та управляти ними, планувати та управляти часом.

ЗК04. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні, розвиватися й навчатися.

ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, проведення досліджень.

ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, у тому числі з представниками інших професійних груп різного рівня, протидіяти її дискримінації.

СК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, зокрема в органах публічного управління та інших організаціях публічної сфери, налагоджувати співробітництво на всіх етапах вироблення політики, попереджати та розв'язувати конфлікти.

СК02. Здатність організувати і планувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери, удосконалювати таку діяльність.

СК05. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами, налагоджувати ефективні комунікації з ними; організувати та брати участь у проведенні консультацій з громадськістю під час вироблення політики.

СК15. Здатність просувати національні інтереси, залучати всі заінтересовані сторони до досягнення цілей держави на різних рівнях публічного управління та адміністрування; організувати, забезпечувати та здійснювати комунікації в секторах взаємодії між владою і

громадянами, владою й бізнесом, між службовцями у владі, між органами влади, між органами влади і міжнародними організаціями.

III. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Після завершення навчання здобувачі мають:

РН01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу суспільної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень (що перевіряється за спроможністю ідентифікувати та проаналізувати проблему політики з урахуванням позицій заінтересованих сторін; підготувати й презентувати проєкт владного рішення, що ґрунтується на оцінці варіантів і ризиків);

РН02. Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проєкти нормативно-правових актів для їх усунення (що перевіряється за спроможністю розробити проєкт нормативно-правового акта, здійснити його експертизу, оцінку впливу на різних рівнях публічного управління та адміністрування);

РН08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм (що перевіряється за спроможністю визначення заінтересованих сторін, їхнього залучення до вироблення пропонованої політики; консультування із заінтересованими органами влади та узгодження з ними пропонованої політики).

РН10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності.

РН16. Підготувати і презентувати рекомендацію (пораду) про політику, що базується на обґрунтованому виборі найкращого з-поміж можливих варіантів вирішення самостійно ідентифікованої та проаналізованої проблеми політики, результатах аналізу заінтересованих сторін, складових зовнішнього середовища й виявлених обмежень, з урахуванням потреб національної безпеки і відповідно до міжнародних зобов'язань України.

РН17. Підготувати і презентувати рекомендації з удосконалення діяльності органів влади на різних рівнях публічного управління та адміністрування, що базуються на результатах оцінювання політики, стратегії, програми, їхньої результативності та впливу, з урахуванням потреб національної безпеки і відповідно до міжнародних зобов'язань України.

РН18. Підготувати і презентувати рекомендації із забезпечення підтримки владному рішенню, спрямованому на реалізацію доказової політики (комунікативний план), що базуються на самостійному встановленні та аналізі заінтересованих сторін, результатах консультування з ними й громадськістю, їхньому залученні до реалізації пропонованої політики, з урахуванням потреб національної безпеки і відповідно до міжнародних зобов'язань України.

IV. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО МОДУЛЯ (СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ)

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Лекції	Практичні Консультації	Самостійна робота
		(групові) заняття	
ГОДИН			
Тема 1. Держава, бізнес, інститути громадянського суспільства: характеристики суб'єктів взаємодії. Концептуальні засади взаємодії, міжнародні принципи, стандарти	2	4	15
Тема 2. Публічні консультації як основна форма залучення стейкхолдерів до вироблення політики	4	4	20

Тема 3. Інші форми взаємодії органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства та бізнесом	4	6	10
Тема 4. Практичні аспекти та проблемні питання міжсекторальної взаємодії	2	4	15
Разом	12	18	60
Залік			

Тема 1. Держава, бізнес, інститути громадянського суспільства: характеристики суб'єктів взаємодії. Концептуальні засади взаємодії, міжнародні принципи, стандарти

Лекції – 2 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 15 год.

1. Уряд, бізнес, інститути громадянського суспільства: концептуальні засади взаємодії та характеристики суб'єктів.
2. Міжнародні принципи, стандарти взаємодії.
3. Концепції партисипаторної (учасницької) та деліберативної (дорадчої) демократії.
4. Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства.

Обов'язкове практичне завдання: есе на одну з тем (на вибір): «У чому сила і слабкість громадянського суспільства в Україні?», «Бізнес і держава: які стратегії взаємодії в Україні мають місце?», «Деліберативна демократія: чи врятує демократію від «сутінок»?».

Обов'язковий семінар (форма – читацький клуб) «Вузький коридор» для взаємодії держави та суспільства».

Обов'язкові для ознайомлення джерела: 1; 13; 19; 20; 21; 22.

Необов'язкові для ознайомлення джерела: 2; 7.

Тема 2. Публічні консультації як основна форма залучення стейкхолдерів до вироблення політики

Лекції – 4 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 20 год.

1. Місце публічних консультацій в циклі аналізу політики.
2. Правове забезпечення публічних консультацій.
3. Аналіз стейкхолдерів в процесі публічних консультацій.
4. Формати публічних консультацій.
5. Організаційні кроки для проведення публічних консультацій.

Обов'язкове практичне завдання: «Аналіз стейкхолдерів для конкретного кейсу публічних консультацій».

Обов'язкові для ознайомлення джерела: 8; 14; 18; 20.

Необов'язкові для ознайомлення джерела: 4; 5.

Тема 3. Інші форми взаємодії органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства та бізнесом

Лекції – 4 год., групові заняття – 6 год., самостійна робота – 10 год.

1. Громадські дорадчі органи.
2. Громадські експертизи.
3. Звернення та електронні петиції.
4. Залучення до регуляторної політики, М-тест.
5. Соціальний діалог, взаємодія з організаціями роботодавців.

Обов'язкове практичне завдання «Оцінювання рівня розвитку форм міжсекторальної взаємодії».

Обов'язкові для ознайомлення джерела: 8; 9; 10; 11; 15; 17.

Необов'язкові для ознайомлення джерела: 4; 5; 12.

Тема 4. Практичні аспекти та проблемні питання міжсекторальної взаємодії

Лекції – 2 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 15 год.

1. Складна взаємодія (чутливі питання, конфлікти, поляризація думок).
2. Методики вирішення складних питань під час взаємодії.

Обов'язковий семінар (форма – читацький клуб) «Як працювати з людьми, з якими ви не згодні, які вам не подобаються і яким ви не довіряєте?».

Обов'язкові для ознайомлення джерела: 3; 6; 16.

V. ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Студент/студентка протягом вивчення курсу має виконати три практичні роботи:

- написання есе на одну з тем (на вибір): «У чому сила і слабкість громадянського суспільства в Україні?», «Бізнес і держава: які стратегії взаємодії в Україні мають місце?», «Деліберативна демократія: чи врятує демократію від «сутінок»?»;
- проведення аналізу стейкхолдерів до конкретного кейсу публічних консультацій;
- здійснення оцінювання рівня розвитку форм міжсекторальної взаємодії.

Творчі роботи готуються на основі проаналізованих та вивчених матеріалів під час практичних занять на відповідну тему.

ЗАЛІК

Залік передбачає надання відповідей на 30 тестових завдань типу MCQ ¼ (1 правильний варіант із 4 запропонованих відповідей).

VI. ОСНОВНА НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Вузкий коридор. Держави, суспільства і доля свободи. Київ: Наш Формат, 2022. 520 с.
2. Громадянське суспільство та правова держава: виклики сьогодення: монографія / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Л.Ф. Купіної, В.І. Шакуна. Київ : Алерта, 2023. 304 с. URL: <https://bit.ly/3Z81r4y>.
3. Діалог у реформах: інструкція з експлуатації. Алгоритм та посібник для публічних службовців / Д. Проценко, Т. Андрійчук, Н. Гаращенко та ін.; Координатор проектів ОБСЄ в Україні. Київ, 2020. 70 с. URL: <https://bit.ly/3KmSBWU>.
4. Інструменти громадської участі в Україні: навчально-методичний посібник / А. Лебідь, М. Назаров. Суми: Вид-во СумДУ, 2020. 73 с. URL: <https://bit.ly/3wiyW4K>.
5. Існуючі механізми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в контексті реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. Київ: Ваїте, 2016. 280 с. URL: <https://bit.ly/3Ac5IW6>.
6. Кехейн А. Взаємодія з ворогом. Як працювати з людьми, з якими ви не згодні, які вам не подобаються і яким ви не довіряєте. Київ: Лабораторія, 2020. 159 с.
7. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні (2022–2023 рр.): аналіт. доп. / за ред. В. Потапенка, Ю. Тищенко, Ю. Каплан. Київ: НІСД, 2023. 91 с. URL: <https://bit.ly/4cPMp6L>.
8. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996. URL: <https://bit.ly/3qFBU1b>.
9. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV. URL: <https://bit.ly/3nZEBJl>.

10. Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 № 976. URL: <https://bit.ly/354mD1y>.

11. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://bit.ly/3IfWivz>.

12. Про лобіювання: Закон України від 23.02.2024 № 3606-ІХ. URL: <https://bit.ly/3XrwuXP>.

13. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки: Указ Президента України від 27.09.2021 № 487. URL: <https://bit.ly/2Z2bag1>.

14. Про публічні консультації: Закон України від 20.06.2024 № 3841-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3841-20>.

15. Про соціальний діалог в Україні: Закон України від 23.12.2010 № 2862-VI. URL: <https://bit.ly/3qFCdcl>.

16. Сильверс Б., Голланд С. Вважаю, що ви помиляєтесь (проте слухаю). Харків: Віват, 2021. 240 с.

17. Тест малого підприємництва (М-тест): посібник з використання. Київ. Центр комерційного права, 2015. 64 с. URL: <https://bit.ly/3A9cDj2>.

18. Формати проведення публічних консультацій. URL: <http://bit.ly/2v9yI3P>.

19. Code of Good Practice for Civil Participation in the Decision-Making Process (2009) (Кодекс кращих практик участі громадськості у процесі прийняття рішень, ухвалений Конференцією міжнародних неурядових організацій Ради Європи. URL: <https://bit.ly/33Jkc3M>, <https://bit.ly/3Acw5vg>.

20. European Commission recommendation on promoting the engagement and effective participation of citizens and civil society organizations in public policy-making processes (Рекомендація Європейської Комісії щодо сприяння залученню та ефективній участі громадян і організацій громадянського суспільства в процесах вироблення політики). URL: <https://bit.ly/4cMpNEw>.

21. Guidelines for civil participation in political decision making (2017) (Керівні принципи щодо громадської участі у процесі прийняття політичних рішень, прийняті Комітетом міністрів Ради Європи). URL: <https://bit.ly/3rvyT2D>, <https://bit.ly/3GTyQny>.

22. Recommendation CM/Rec(2023)6 of the Committee of Ministers to member States on deliberative democracy (Рекомендація щодо деліберативної демократії, прийнята Комітетом міністрів Ради Європи). URL: <https://bit.ly/4ee3d8F>.

VII. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

- Рубрика «Громадянське суспільство і влада» Урядового порталу. URL: <https://bit.ly/38FuXCp>.
Онлайн-курси на навчальних онлайн-платформах:
- Курс «Навички діалогу та медіації для потреб публічної служби» на онлайн-платформі Ed-Era. URL: <https://bit.ly/48LrIbV>.
- Курс «Діалог та публічні консультації: як співпрацювати з громадянським суспільством ефективно» на онлайн-платформі Skovoroda: <https://bit.ly/4dMSOB0>.

VIII. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ (з урахуванням можливості проведення контрольних заходів за допомогою дистанційних технологій)

Оцінювання студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою із часткою підсумкового контролю 30 %.

Умови визначення навчального рейтингу

Вид роботи	Кількість за семестр	Максимальна кількість балів
------------	----------------------	-----------------------------

Обов'язкове практичне завдання	3	Якісне виконання – до 30 балів: • написання есе – 10 балів; • аналіз стейкхолдерів до кейсу публічних консультацій – 10 балів; • оцінювання рівня розвитку форм міжсекторальної взаємодії – 10 балів
Відвідування лекційних занять	6	Максимальна оцінка – 12 балів (відвідування однієї пари – 2 бали).
Семінарське заняття у формі читацького клубу	2	Демонстрація розуміння змісту прочитаної книжки, презентація власної думки щодо теми заняття, участь в обговоренні – 28 балів максимально (одне семінарських заняття – 14 балів).
Сукупна максимальна оцінка		не більше 70

Усі бали (у тому числі додаткові), отримані впродовж семестру, сумуються. Якщо фактично отримана кількість балів є більшою за 70, то визначається максимальна оцінка – 70 балів. Якщо фактична кількість балів є меншою, аніж 30, студент не допускається до складання заліку як такий, що не виконав індивідуальний план.

Критерії складання заліку

Критерій	Максимальна оцінка
Надано правильні відповіді на 30 тестових завдань типу MCQ ¼ (1 правильний варіант із 4 запропонованих відповідей)	30
МАКСИМАЛЬНА ОЦІНКА	30

ПОЛІТИКА ЩОДО ДИСЦИПЛІНИ

Відвідування

Студенти зобов'язані відвідувати заняття за обраним і затвердженим індивідуальним навчальним планом та вчасно інформувати викладача про неможливість із поважних причин відвідувати заняття, складати (перескладати) залік.

Під час вивчення модуля всі учасники навчального процесу мають дотримуватися вимог, установлених Положенням про академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУОА, своєю діяльністю утверджувати академічну доброчесність як засадничу цінність спільноти Острозької академії. Студенти не повинні отримувати чи надавати недозволеної допомоги, вдаватися до жодних інших нечесних дій під час виконання навчальних завдань. Порушення студентом вимог академічної доброчесності під час опанування модуля тягне виставлення оцінки 0 балів (не зараховано).

Викладач та слухач цього курсу, як очікується, повинні дотримуватися Кодексу академічної доброчесності університету:

будь-яка робота, подана здобувачем протягом курсу, має бути його власною роботою здобувача;

не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів;

якщо буде виявлено ознаки плагіату або іншої недобросовісної академічної поведінки, то студент буде позбавлений можливості отримати передбачені бали за завдання;

не публікувати у відкритому доступі відповіді на запитання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань здобувачів;

під час фінальних видів контролю необхідно працювати самостійно; не дозволяється говорити або обговорювати, а також не можна копіювати документи, використовувати електронні засоби отримання інформації.

Порушення академічної доброчесності під час виконання контрольних завдань призведе до втрати балів або вживання заходів, які передбачені Кодексом академічної доброчесності НаУОА (https://www.oa.edu.ua/publik_information/CODEX.pdf)

Відпрацювання

Якщо студент із поважних причин був відсутній на занятті, на якому виконувалося обов'язкове практичне завдання, він має право його відпрацювати. Відпрацювання полягає в письмовому виконанні відповідного завдання за шаблоном, наданим викладачем. Виконане й підписане студентом завдання подається на кафедру не пізніше, аніж за 15 днів до призначеного заліку, та оцінюється на загальних підставах.

Додаткові бали

Вид роботи	Кількість за семестр	Кількість додаткових балів
Подання до друку публікації, підготовленої під керівництвом викладача НаУОА. Факт подання до друку має бути підтверджений письмовим повідомленням видавця	1	Тези доповіді на фаховій конференції – 10 Стаття у фаховому виданні – 20 Стаття в іноземному рецензованому виданні – 30

Особливості вивчення навчальної дисципліни за допомогою технологій дистанційного навчання.

Відповідно до Положення про дистанційне навчання в НаУОА (https://www.oa.edu.ua/publik_information/polojennia_dystanc_navchannia.pdf), у разі запровадження карантинних заходів, заняття та консультації проводитимуться з використанням системи Google Meet (за окремим покликанням), що надає можливість двостороннього взаємозв'язку між викладачем та студентами. З цією ж метою використовується корпоративна пошта НаУОА. Тестові форми контролю студенти зможуть проходити в ІС Moodle, де і розміщені матеріали курсу.

Поведінка

Спілкуючись з учасниками навчального процесу, студенти мають дотримуватися етичних норм, утримуватися від гучних проявів емоцій, бути політично коректними й толерантними, поважати звичаї й традиції різних етнічних, культурних, соціальних груп і релігійних конфесій.

Студенти з особливими потребами

Кафедра всіляко сприятиме вирішенню індивідуальних проблем студентів з особливими потребами, сприймаючи їх як рівних в інтегрованому студентському колективі.

МЕТОДИЧНА ПІДТРИМКА СТУДЕНТІВ

Методист кафедри

Мацієвська Світлана Антонівна; новоакадемічний корпус

e-mail: kafedra.politologii@oa.edu.ua

ВАЖЛИВІ ДАТИ

Подія (чи вид роботи)	Дата
-----------------------	------

Подання есе	не пізніше, аніж за 15 днів до призначеного заліку
Подання на кафедрі всіх відпрацьованих практичних завдань	не пізніше, аніж за 15 днів до призначеного заліку
Подання на кафедрі документів, що засвідчують бажання студента про нарахування додаткових балів	не пізніше, аніж за 15 днів до призначеного заліку
Повідомлення про неможливість із поважних причин скласти (перескласти) залік	із 09:00 до 17:00 у день проведення заліку

Укладач **Т. Андрійчук**